

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 24.—, polletno K 10.—, četrtletno K 5.—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30.—. — Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITICEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 6. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju 30 v. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Nemci trobijo.

Cel čas balkanske vojne se je oglašal nemški bojni rog in je spravljaj v nevarnost evropski mir. Baha-vo in ponosno so govorili Nemci o svoji moči — prezirljivo in zasmehljivo so govorili o zmagovalcih, na Balkanu. Kjer so mogli, so iskali vzroka za vojno: v Sandžaku, v Prizrenu, v Draču, v Albaniji! Na vsak način so hoteli nesti svojo kulturo na jug. Posebno so rlinili Avstrijo v ospredje: češ ti da, ti si najbližja, ti lahko dobiš izgovor... In res je naša diplomacija poslušala neumne nasvete — posebno s početka. Sedaj ne več! Ko je pogledala v državno kaso, se je izpametovala. Sicer je tudi še sedaj v Avstriji »bojna stranka«.

Na Dunaju namreč nekateri niso zadovoljni z dosedanjimi stroški in dolgotrajno, radi bi še novih. — Grof Berchtold se je vsaj na videz postavil popolnoma na stran miru. Težava je v tem, ker obstojajo v zunanjem ministrstvu samem razne struje, ki operirajo ena proti drugi, informirajo javnost, ne o tem, kar je, temveč tako, da bi prekrizali tendence ožjega tovariša, predstojnika v uradu. V političnih krogih je splošno znano dejstvo, da n. pr. presbira zunanje ministrstva že dolgo ni več urad ministra Berchtolda, temveč kovarnica proti grofu Berchtoldu, s tem pa tudi kovarnica proti mirnemu razvoju dogodkov, proti mirni politiki odgovornega državnika, kateri se baže odkrito zavzema za sporazum z Rusijo. V teh notranjih, deloma osebnih nasprotstvih avstrijskih državnikov leži izvor neuspehov in kolisanja avstrijske diplomacije. Optimizem in pesimizem sta v teh okoliščinah odvisna od kovarskih poročil, ki jih gotovo ljudje trobijo v svet.

Toda zdaj se, da bojaželni Nemci čim dalje bolj popuščajo. Ako je Avstrija z najvišjega mesta podala izjavo za mir — je s tem mnogo povedano. Še važnejše za nas pa je, da so se začeli Nemci kar trumoma izpobračati. Na vseh kotih Avstrije se čujejo nemški rogovi, ki pojo: Trarara, trarara — nazaj!

To je naravnost genljivo, če pomislimo, kako so ti ljudje želeli vojne in govorili — o državnem ponosu — češ da ne smemo odnehati.

Slovenski listi so že prinesli vest, kako so se izpreobrili nemški krščanski socialci. Začeli so pisati n. pr. takole: »Srbija naš naravni sosed, je bila pred malo leti naš prijatelj. Z neumno, kratkovidno politiko smo jo poglali v naročje Rusiji. S Črnogorijo smo živeli v naravnost srčnem prijateljstvu, ki smo je dokazali tudi z denarno podporo. Naša diplomacija je seveda tudi tukaj grešila. Posledica je, da se je Nikita od nas obrnil. Bolgarski kralj je bivši avstrijski častnik in Bolgari bi bili lahko naši

najboljši prijatelji, da nismo njih prijateljstva z nerodnim manevriranjem zapravili. Kratko povedano, naša diplomacija je v balkanski politiki na celi črti odpovedala.

Kakor hitro je padlo načelo »status quo«, po katerem se mora Turčija nedotaknjena ohraniti, se začne tudi za nas nova doba v balkanski politiki. Avstrija ima kot balkanska država velik interes na tem, da pridejo povečane balkanske države do notranjega miru, ki je pogoj vsakega kulturnega dela. Naša država ima v tem pogledu težnje balkanskih držav podpirati. S tem preobratom, ki ga je ustvarila balkanska vojska, je treba računati. Proč z občutljivostjo in starimi preprič! Nasproti balkanskim narodom je treba začeti z drugo politiko! Z novimi trgovinskimi pogodbami z balkanskimi državami moramo vzbuditi čustvo, da so njihovi dobrosmiselniji prijatelji, pa ne sovražniki. Po tem bodo tudi balkanski narodi vedeli ceniti in naše prijateljstvo upoštevati. Vsa Albanija — pravijo — ni vredna enega našega vojaka.

— Tako so pisali naši slovenski listi ob času, ko smo bili dan na dan konfiscirani. — zdaj pišejo nemški tako.

Na Dunaju se še niso popolnoma izpametovali. N. Fr. Presse je še polna navdušenja za Rizza-beja in piše proti Črnogorcem — češ da Skadra ne morejo vzeti torej ne more biti nikoli črnogorski.

Zanimivo pa je, da je nove strune ubrala tudi graška »Tagespost«, ki je bila s »Tagbattom«, kar se Balkana tiče, enega mnenja. — V petkovem uvodniku pravi, da je avstrijska diplomacija popolnoma zavozila. (Mi mislimo, da so bili drugi — med njimi »Tagespost« — toliko krivi, kakor diplomacija!) Vse države vidijo, kaj se bliža na Balkanu — in skušajo pravočasno izpremeniti primerno svojo politiko. To moramo storiti tudi mi, kajti mi potrebujemo miru, da samo miru in konečno — miru.

Tako končuje »Tagespost« svoj uvodnik. To se pravi: Trarara, nazaj!

Torej se bodo tudi nemški nacionalci — izpametovali?

Vemo, zakaj se godi vse to. Nemške fabrike propadajo — nemški nacionalci so akcionarji — in blago ne gre v denar. K temu pride novi državni dolg — boljše je torej odrediti. In tako se vlečejo nemške borne trume nazaj — v svoj tabor. Ob priliki — si mislijo — bomo lahko zopet začeli — sedaj ni upati na zmago. Konečno se danes politika bolje dela z denarjem, nego z vojnami. Albanija kot taka, bi več stala, kot je vredna. Turki iz Albanije niso dobili nič davkov — če so jih prišli pobirati — je nastal upor. Edino ona mesta ob morju! Ta mesta pa lahko zavzame nemška trgovina.

Ako bo denarja mnogo — in ako bo na Balkanu kaj odjemalcev, bo to

več neslo nego vse zmage nad Srbi in Rusi. — Tako mislijo Nemci.

Tako so spoznali Nemci — sicer pozno, ali prepozno — svojo zmoto in ljuba Avstrija, ki jim je šla na lim, bo zdaj plačevala dolgotrajno nemškega navdušenja. Z njo seveda tudi — ml.

Toda eno stoji: nemški rogovi trobijo: nazaj, dokler je čas! In to pomeni mnogo!

Nova država — Albanija.

Za »Dan« napisal M. Paju.

Naprosili smo gosp. Paju, finskega žurnalista, ki se je te dni mudil v Ljubljani, naj nam poda nekaj zanimivosti iz Albanije, ki jo dobro pozna. G. Paju je nam napisal sledeči članek.

Bil je dvakrat v Albaniji. Prvič sem bil tam za časa mladoturške revolucije po letu leta 1909. Takrat sem prepotoval obrežje Albanije od Preveze do Valone. Ob tej priliki sem spoznal gospodarske razmere v deželi in tudi narod sam. Sedaj prihajam zopet iz Albanije, ob času, ko gre za to, da postane iz nekdanje pozabljenosti in zanemarjene turške pokrajine — samostojna država.

Mi mali narodi nimamo vzroka mnogo zanimati se za veliko svetovno politiko, ker smo iz nje izključeni. Toda albansko vprašanje je po svoji obliki in po svojem značaju ravno za nas male narode zanimivo.

Na svetu je mnogo malih kulturnih narodov, ki so v boju z velikimi silami svojo svobodo zgubili. Mnogi od teh se že stoletja bore za svoje nekdanje pravice. Za mnoge pomeni ta boj res boj na življenje in smrt.

Tako bi mogli mali narodi pozdravljati avtonomijo Albanije, ker je vsaj eden iz teh malih narodov dosegel svojo samostojnost.

Toda mi smo proti avtonomni Albaniji, — ne iz zavisti — ampak zato, ker je samostojna Albanija le igra velesil — in ker je samostojna Albanija — nemogoča.

Tudi v Albaniji ljubijo svobodo in narod se je boril zanjo proti turški oblasti že cela stoletja. Toda ta boj za svobodo je bil popolnoma drugačen kakor pri nas — drugih malih narodih.

Albanci so vodili boj za barsko svobodo. Albanci sploh ne priznajo nikake vlade, nikakih zakonov, in sploh nobene oblasti, ki bi skrbela za varnost človeškega življenja in imetja. Pred tremi leti ni bilo človeško življenje pol vinarja vredno.

»Umor za umor — zob za zob« — to je beseda albanskega zakona. Vsak potnik brez turške vojaške

straže je bil obropan ali celo ubit. Ko sem pri turškem konzulu v Korfu povedal, da sem namenjen na pot skozi Albanijo, mi je rekel, da je ta pot smrtno nevarna. Ko sem ga vprašal, zakaj se ne poskrbi za varnost potnikov, je zmignil z ramami: »To je nemogoče. Ako plačate na dan po 48 kron — damo vam 4 vojaške, da vas spremljajo.« Turške oblasti so bile torej brez sile. Ako Albanci s kom niso bili zadovoljni — so ga ustrelili. Tu in tam po večjih krajih so bili žandari. Ako ni bil Albancem po volji, je izginil. Turki od Albancev sploh niso dobivali davkov, ker jih niso mogli pobirati. Uradnika, ki bi zahteval davke — bi napadli. Mnogo takega sem skusil sam. Ko smo prišli iz mesta S. Kvaranto v prvo vas, so nas takoj obdali Albanci in so nas okradli sredi vasi. Morali smo jim dati ves denar, vso boljšo obleko in celo klobuk. To se je ponavljalo v vsaki vasi: povsod so nas preiskali in vzeli, kar se jim je zdelo. Seveda nismo ničesar več imeli — bili smo brez vinarja. Uradniki so bili proti temu narodu brez moči in so sami mnogo trpeli.

Albanci niso plačevali davkov, niti niso dajali vojakov, o kakšnih kulturnih namenih ni govora. Albanci so spadali prav v Turčijo — to je bila zanje idealna država — tam so imeli največ svobode. Zdaj pa si mislite — zakaj so se Albanci — upirali.

Življenje, kakor je v kulturni državi, je v Albaniji nemogoče. Tako življenje je Albancem tuje in proti njih volji. Nemogoče je v dogledni dobi povzdigniti ta narod — v kulturni narod. Turki so imeli mnogo časa in mnogo prilike, da bi postali pošten narod — toda ni bilo mogoče. Tako in še slabše je z Albanci. Albanci kulturnega dela doma niso zmožni. Albanija bi sama svoje svobode dolgo ne mogla ohraniti — propadla bi v nji — ker ne pozna zakona. Na celi moji poti nisem videl nikakega sledu kake kulture. Sole so bile tam, plačevali sta jih Italija in Avstrija toda Albanec ne gre v šolo. Albanski dialekti so med seboj zelo različni, in se nekateri rodovi med seboj sploh ne razumejo. Ob morju znajo Albanci po večini srbsko, grško, ali italijansko.

Albanci so narod na prodaj. Z denarjem ga dobiš za vsak namen. Za 200 kron je postal Albanec katolik. Videl sem vasi, ki imajo do polovice kristjansko prebivalstvo — toda med kristjani in mohamedanci ni bilo nikakega razločka. Tak katolik nimajo niti pojma o katoliški veri, vedel je le to, da je do bil za 200 kron. In Avstrija je bila protektorica teh katolikov. Kaj je Albancu vera? Kupčija — bolj ko kje drugod na svetu! Tako so si torej države z vero kupovale pripadnike — albanski kristjani so bili

le sredstvo v rokah velesil. Treba je bilo le plačati — in katoličani so se uprli za svoje pravice. Vode Albancev so ponudili n. pr. »Koliko nam daste — v dveh dneh je albanska vstaja«. In so zgihali. — Evropa pa se je vznemirjala. Zato Albancem nima stalnega sovražnika. Kupi ga in pokaži mu: »To je sovražnik« — in pojde v boj proti njemu, ker je to njegov posej.

Sovražniki so namreč Albancu vsi tučji, stoji pa na strani onega, ki plača. Tako moremo razumeti albanske vstaje in avstrijski protektorat nad albanskimi katoliki.

Albanija je ubožna zemlja, slabo naseljena, še slabše obdelana. Pogosto ni na polju niti krompirja. Albancem je življenje od ropa. — Taka dežela ne more postati gospodarsko samostojna.

In kljub temu se je pred kratkim proglasila avtonomija Albanije. Na vladnem poslopiju v Valoni vira albanska narodna zastava. Izvolila se je provizorična vlada — in turške uradnike so zapodili.

Kako vlada ta vlada še ni znano. Albanci izdajajo 4 liste (toda kdo zna čitati!) in dokazujejo svetu svoje pravice. Pomislite si finančne albanskega ministra, ki nima drugega dohodka, razven kar mu plačajo — druge vlade ali vojnega ministra — brez armade — ali ministra pravega! In vendar je ta vlada, ki je v ozki zvezi z balkanskim komitetom — v Trstu. Dokler se albansko vprašanje ne reši, je vse negotovo. Danes se komaj čuti, kdo je v Albaniji gospodar. Pač se lahko s tem ali onim denarjem — kro- ne, lire, dinarji, imajo prednost... Po mojem mnenju se Albanija kot samostojna država ne more držati — živeti more le na stroške drugih. Tak sistem, kot je bil dozdaj, ne more dopustiti nobena kulturna država. Sedaj pišejo časopisi o protektoratu Avstrije in Italije nad Albanijo. Kakor vse kaže — stvar ne pojde tako lahko — sploh pa je protektorat nad takim narodom nekaj težkega in dragega. Vprašanje še ni rešeno — in oglašja se zahteva, da pride Albanija pod protektorat vseh evropskih velesil. Toda gotovo je, da v vsakem slučaju pride zopet do notranje revolucije in da bodo posamezne vlade posamezne stranke in rodove izrabljale zase. Pod takimi pogoji je nemogoče, da bi se ustvarile mirne razmere, ki bi deželo gospodarsko povzdignile.

Tudi Srbi — če bi dobili Albanijo — bi imeli v nji težko delo. Proti Srbom vlada med nahujskanimi Albanci veliko sovražstvo.

Za sedaj vlada v Albaniji mir — kolikor se da o miru govoriti — toda pričakovati je novih nemirov, kakor hitro pride do odločitve. Odpor se bo pojavil proti vsaki odločitvi. Za ta slučaj so tudi pripravljeni vsi, ki bi radi Albanijo

LISTEK.

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

»Da,« je rekel Lantné vročično, »saj bi bilo brez tebe gotovo vse zaman.«

»Bodi zagotovljen, da prihitim k tebi, kakor hitro napoči pravi trenotek.«

Med njima dvema, ki sta bila tako gotova drug drugega, ni bilo treba dolgih besed. Lantné je pokimal z glavjo, češ, da se zanaša nanj.

»Ali imaš že kak bojni načrt?« je povzel Manfred.

»Neko možnost slutim, nič več. Proces bo trajal več dni. Kadar povedo Doleta pred tribunal, lahko poizkusimo, če se nam ga posreči iztrgati... ali makedar pred samim tribunalom... Z eno besedo, gotovega ne vem še nič. Vodile me bodo okoliščine... Toda ti, ubogi prijatelj — kaj bo s tvojo rečjo?... Ah, kaj bi dal zato, da te morem spremiti, bodriti te in umreti ob tvoji strani, ako bi bilo treba... Toda — ni drugače, ostati moram pri teh dveh nesrečnicah...«

»Ne skrbi zame, brate. Saj nas je troje odločnih mož...«

»Z Bogom torej!...«

»Z Bogom, dragi, in ne pozabi: ako pride kaj nenadnega, naj prijaha

Kokardar pome...«

»Bodi brez skrbi!...«

Prijatelja sta se objela.

Nato je odhitel Manfred k vitezu De Ragastanu in Tribuletu.

»Kralj odide ob dveh,« je rekel Ragastan, »pravkar sem izvedel.«

Manfred je prebledel.

Upal je, da ostane kralj še nekaj dni v Parizu.

»Posledica tega,« je povzel vitez, »mora biti seveda, da izpremenimo nekoliko svoj načrt. Namesto, da bi odšli že zjutraj, to je takoj zdajle, odidemo popoldne.«

»Kako to?« je prašal Manfred, ki je že kar hlepel po boju.

»Zato, ker bi zbudili radovednost ljudi, ako pridemo v Fontenblo pred dvorom; nam pa je prvo, da nas ne opazijo, ko pridemo tja.«

»Ali ne menite, da nam preti ista radovednost, ki se je hoče vi ogniti, če tudi dospemo še le po dvoru?«

»To je res... A kaj, če bi prišli ob istem času?«

»Kaj?... Vi hočete potovati s kraljem?«

»Gospod vitez ima prav!« je vzkliknil Tribulet.

»To je najboljši gotovo sredstvo, da nas ne zapazijo niti med potjo, niti v Fontenbloju.«

Odločili so se torej, da odri- nejo obenem s kraljevskim dvorom.

Spadakapa jih je imel spremiti.

Beatrici je bil naročil Ragastan, da naj ostane v Parizu ter se vrne

v dvorec, ki ga je bil najel v ulici Kanet.

Zdaj itak ni bilo več najmanjšega povoda, nadzorovati ga.

In tam je imela Beatrice na razpolago urejeno hišo, služinčad in svoje ženske.

Ko so bile vse te razne odredbe izvršene, je dal Ragastan točno ob treh popoldne znamenje k odhodu; bilo je jedva uro po tem, ko je od- rinil Franc I. s svojim dvorom.

Četvorica jezdecev je odhajala iz Pariza in se oddaljila po Melunski cesti.

Okrog pete ure, ko se je dan že nagibal k večeru, je zapazil Manfred, ki je jahal na čelu, zadnje četo kraljevske eskorte.

Odslej so gledali, da ostanejo v isti razdalji.

Ragastanu, ki se je večkrat ozrl, se je zazdelo tuintam, da vidi za seboj na cesti jezdeca, ki jaha za njimi.

»Ali imamo mari voluna za petami?« je dejal sam pri sebi.

Ustavil se je ter odvedel svojo- ga konja v obcestni jarek.

Čakal je.

Toda neznan jezdec je bil nemara opazil ta manever, ali pa je nenadoma izpremenil smer.

Zakaj Ragastan je čakal, ne da bi dočakal.

Precej vznemirjen, je dohitel v galopu svoje prijatelje.

Ko pa se je ozrl v tem trenutku

iznova, je zagledal istega jezdeca, ki jim je sledil še vedno.

»Bomo že videli,« je dejal sam pri sebi.

Ob šestih so prispeli v Ljesen, vas, ki je ležala na polovici poti med Parizom in Fontenblojem.

Določena je bila dvoru za prenočišče, in sli, ki so jih poslali naprej, so bili pripravili streho za vsakogar — seveda takšno, da je tar- nala marsikatera dvorna dama, ker se je morala zadovoljiti s posteljo kmetice.

Ragastan in njegovi prijatelji so našli gostoljubje pri nekem najem- niku v okolici, ki je dovolil za dva talarja, da smo smeli spati v njegov- vem skednju.

Drugi dan zarana se je odpra- vilo spremstvo zopet na pot.

Tudi našli štirje prijatelji so se vrnili na svoje mesto za kolono.

Baš, ko so zajahali pod prvo drevje, ki je naznanjalo gozd, je Ragastan iznova opazil neznanega jezdeca, ki je jahal mirno kakih ti- soč korakov za njihovim hrbtom.

»Ali ste že zapazili moža, ki nas zasleduje?« je vprašal svoje tova- riše.

Manfred in Tribulet sta se obr- nila in zagledala jezdeca.

»Vohun!« je dejal Tribulet.

»Tega si izposodim,« je rekel Manfred.

»Ne... jahajte mirno dalje. Pre- pustite meni, da izvem, s kom imam posla,« je dejal Ragastan.

»Ali naj ostanem pri vas, gos- pod?« je prašal Spadakapa.

»Ni potreba, mož je sam.«

In tako so jahali Manfred, Spadakapa in Tribulet dalje. Ragastan pa je pustil cesto na levi, pogljal konja v grmovje in počakal.

To pot se mu je posrečilo po- polnoma: čez deset minut je zagle- dal neznanca, ki je jahal mimo na krepkem konju, zavrt skrbno v ši- rok plašč.

Ragastan ga je pustil naprej.

Nato je zapustil svoje skrivali- šče ter dohitel jezdeca s par skoki.

Ko sta bila škorjenj ob škor- nju, je ustavil konja in pozdravil z izbrano vljudnostjo.

»Kaj ne, gospod,« je prašal, »da hitite za dvorom kralja Franca?«

Neznanec je naglo pogledal vi- teza in dejal:

»Pa vi, gospod De Ragastan?«

Ragastan se je zdrzil in namr- šil obrvi.

Ta hip pa je dvignil jezdec ba- ret, ki mu je padal na oči, ter odgr- nil svoj plašč: Ragastan je spoznal žensko.

Bila je skrivnostna prebivalka hišice pri Tuilerijah — ona, ki ga je bila spravila v ulico Sen-Deni, in ki jo poznamo mi po njenem pravem imenu: Madgalena Feronova.

Treba je reči, da Ragastanu ni prišlo niti za hip na um, da bi jh bila mogla ta ženska izdati.

(Dalje.)

Imeli zase. Med narodom se deli
orožje... Orožje prihaja v Zelo
po ladjah od neznane strani... Za-
kaj? Zato, da se ustvari mir in red!
Govori se, da bo albanski narod z
orožjem branil Skader, ako ga ve-
sile prisodijo Črnogorcem. Ako pa
Črnogorci mesto osvoje, ga morajo
Albanci z orožjem nazaj dobiti.

O kakem redu v novi albanski
državi torej ne more biti govora.

V deželi vlada sedaj beda in
pomanjkanje — albanska vlada ni
ma sredstev, da bi narodu pomagala
(za oboroževanje pa jih ima. Op.
prevajalca.) Albanska pristanišča so
sedaj takorekč zaprta, in le redko
pristane kaka tuja ladja — tako da
je vsa trgovina ustavljena in red
promet onemogočen.

Z lastno silo albanski narod ne
bo napravil reda — to je tudi proti
nlegovi volji. Red mora napraviti
samo zunanja sila in še ta le z že-
lezno roko in z velikimi žrtvami.
Tista država, ki se ji bo to posre-
čilo, bo gospodar bodoče Albanije.

Res je tudi med Albanci nekaj
kulturnih, inteligentnih in bogatih
ljudij. Teh je malo in so navadno
zunaj svoje domovine. Po njih ne
gre soditi celega naroda. Albancu
je nekaj kron že — bogastvo. Pre-
moženja torej ni v deželi. V taki de-
želi more vladati le tujec, ali — nih-
če. O samostojni Albaniji ne more
biti besede.

M. Paju.

Slovenska zemlja.

Iz Maribora.

(C. kr. drž. gimnazija. — Shodi
in protesti.) V germanizaciji naše gi-
mnazije, kjo obiskuje okoli 360 slo-
venskih dijakov — dve tretjini vseh
učencev — so napravili zopet velik
korak naprej: odpravili so slovenšči-
ščino, ki že itak ima le malo pravic
na tem zavodu, pri maturi. Pred
kratkim je namreč prišel ministrski
odlok, ki določa, da morajo tudi vsi
slovenski maturanti brez izjeme ma-
turirati iz nemščine, iz slovenščine
pa le tisti, ki imajo pri pismeni slo-
venski maturi »nezadostno«, z drugi-
mi besedami: nikdo. Med slovenski-
mi dijaki vlada vsled tega razum-
ljiva nevolja. V času, ko se poteg-
ujemo za slovenske srednje šole in za
hitevamo lastno vseučilišče, postaja
naš jezik brezpraven v zavodih s
pretežno večino dijakov, njegove
pravice teptajo pod slovenskim nauč-
nim ministrom. Slovenska javnost pa
bo to vest o novem poskusu germa-
nizacije sprejela zopet s tisto indo-
lecnostjo, ki ji je lastna, ko se gre za
pravice našega jezika v uradih in šolah.
V četrtek 20. t. m. se je vršil tukaj
ustanovni zbor mariborske podruž-
nične društva »Svobodna šola«. Pre-
daval je pri tej priliki univerzitetni
profesor dr. H. Hartmann iz Dunaja
o tematu: Svobodna šola — nacio-
nalna in kulturna zahteva Nemcev.
Izvajal je, da bi moral biti vsak naci-
onalen Nemec priista svobodne šole,
kajti njena stremiljenja so narodna
stremiljenja. Le svobodna šola je v
stanu, vzgojiti značajno in trdno
(rückgratstief) generacijo, mladino,
ki pojmuje pravo vsebino, pravi po-
men nemišstva. Nemci so narod misle-
cev — prepovedati jim prosto misli-
ti, se pravi prepovedati jim nemištvu.
In to prepoveduje klerikalizem. Ob-
sojal je tudi — zato se posebno ba-
vimo ž njim — narodnostni boj v
Avstriji, ki cepi narodne moči, tako
da se danes nemoteno širi klerikali-
zem. Priporočal je skupno agitacijo
vseh naprednih elementov brez raz-
like narodnosti v prid svobodne šole.

Istočasno so hoteli krščanski soci-
jalci s pomočjo slovenskih duhovni-
kov prirediti protestno zborovanje.
Razdeljevali so celo v cerkvi vabila
na to prireditev. V zadnjem trenutku
pa je prišla prepoved!

L. S.

Dnevni pregled.

Klerikalci hočejo. Med ljudstvom
je postal že prerok: »Lažes kakor
kak klerikalec.« Klerikalci lažejo tu-
di, ker trdijo, da je dal deželni odbor
le tistim učiteljem in učiteljicam dra-
ginjsko podporo, ki so jo zaslužili »z
vestnim in skrbnim učiteljevanjem«. Da
pa klerikalcem ni bilo merodajno
»vestno in skrbno učiteljevanje«, ampak
politično mišljenje dotičnika, samo en
dokaz: Napredni učitelj, ki bi ga kleri-
kalci potopili radi v žlici vode, je do-
bil za svoje učiteljsko de-
lo tako-le kvalifikacijo od svojega
nadzornika, s katerim nista enakega
političnega mišljenja: »Marljivo, in-
teligenten in vesten učitelj, ki dosega
vse prav lepe učne uspehe. Raz-
redne uradne spise ima v uзорnem
redu. Oblika pismenih izdelkov jako
lična in čedna!« Ta uзорni in pridni
napredni učitelj ni prejel doklade, pač
pa jo je prejel njegov kolega-slo-
mškar, ki ima od svojega nadzor-
nika - somišljenika tako-le uradno
kvalifikacijo: »Učni uspehi deloma
povoljni, deloma le zadostni, iz spisja
manj zadovoljivi. Premalo marljivo!«
Naslednje leto je dobil ta slomskar
»za vestno in skrbno učiteljevanje«
grajalni dekret in letos pa — dra-
ginjsko doklado! Tako umeva dežel-
ni odbor »vestno in skrbno učitelje-
vanje«. Zalostno! Takih dokazov
imamo še več na razpolago, katere
bomo pa vse objavili v posebni
»spomenici«, potom katere bo ljud-
stvo izvedelo, kako znajo klerikalni
koritarji lagati in slepiti ljudstvo.

Tudi dunajski časopisi se že
spreobračajo. V današnjem uvodniku
kažemo, kako so se začeli listi spre-
obračati. K tem spreobrnjenjem se
pridružuje tudi dunajski časopisje. V
listu »Die Zeit« piše »ein Kenner Al-
banien« v članku »Naš interes na
Albaniji« doslovno takole: »Misel,
Jugoslovane zatirati ali pa jih celo
uničiti bi bila odločno zgrešena. Na-
sprotno, mi moramo stremiti za tem,
da pripomoremo Jugoslovonom, da
dosežejo v okviru monarhije ne samo
vse svoje gospodarske, marveč tudi
vse svoje narodne ideale. Jugoslova-
nom se ne sme v narodnem in politič-
nem oziru nikjer bolje goditi kakor
v zvezi z monarhijo!« Ako polje tako
naprej bodo kmalu nemški listi glede
Balkana enega mnenja. Kaj pa Pro-
chazka?

Zaspanost? Prejeli smo: V več-
rajšnji številki govorite o volitvah 1.
1914. Do takrat je še eno leto časa
in upajmo, da se to leto dobro pora-
bi. Bolj primerno bi bilo sedaj zani-
mati se za volitve v gorenjskih me-
stih. Sobotni »Slovenec« je že z veli-
kimi črkami naznanil kandidature dr.
Gregoriča — tudi o shodu v Trzinu
smo že čitali obširno poročilo. Od
napredne strani je do sedaj še vse ti-
ho — dasi je do volitve le še par ted-
nov. Mislimo, da bi bilo čas prijeti
resno za delo in nastopiti tako — ka-
kor morejajo nastopati oni, ki hočejo
zmagati.

Za reformo srednje šole na
Kranjskem. Društvo inženirjev v
Ljubljani je bilo povabilo za nedeljo,
dne 16. t. m. v mestno posvetovalnico
v Ljubljani vsa ljubljanska stan-
ovska društva z namenom, da skle-
nejo skupen korak pri tukajšnji de-
želni vladi v prilog reformnim zavo-

dom. Izmed 17 povabljenih društev
je bila zastopana po svojih delegatih
večina. Na sestanku je predaval o
pomenu reformnih zavodov g. profe-
sor Wester, na kar se je vnela ži-
vahna debata o vprašanju, kako ko-
raki naj se store, da dobi tudi Kranj-
ska, kot edina brez takih zavodov,
svoj reformne srednje šole. Ker so
bili vsi reprezentanti stanovskih or-
ganizacij jednodušno prepričani o
potrebi takih zavodov, so sklenili,
da se odposlje deželni vladi spome-
nica z resolucijo, s katero naj se jo
naprosi, da čimprej povzroči usta-
novitev takih zavodov v Ljubljani,
ohrani to zadevo še nadalje v evi-
denci ter po potrebi zopet skliče ta-
ke sestance. Spomenica, katero izro-
či deželni vladi posebna deputacija,
sestavljena iz predsednikov »Društva
inženirjev v Ljubljani«, »Društva
zdravnikov na Kranjskem«, društva
»Pravniki in društva »Merkur«, se
glasi: Visoka c. kr. deželna vlada!
Visoka c. kr. ministerstvo za bogo-
častje in nauk je z naredbom z dne
8. avgusta 1908, št. 34180, določilo,
da se smejo poleg že obstoječih
srednješolskih zavodov osnovati
novoororganizirani osemrazredni za-
vodi, med temi tudi osemrazredne realne
gimnazije (tip A). Merodajna za to
odločitev visoke min. uprave je bila
očividno dejanska potreba naših
kulturnih in socialnih razmer in ta je
našla izraza v odločnih izjavah naj-
širših krogov avstrijskega razumi-
šlja. Upravičenost in tehtnost te na-
redbe najbolje osvetluje dejstvo, da
je tekem 4 let naraslo število ta-
kih reformnih zavodov na 88, tako
da imajo že skoro vse kronovine raz-
ven Kranjske svoje realne, oz. re-
formne gimnazije. A tudi na Kranj-
skem, kjer je sicer za sedanje po-
trebe zadostno število humanističnih
gimnazij, se javlja vedno glasnejše na-
živi potrebi utemeljena želja prebi-
valstva po zavodih te vrste, pač
predvsem zato, ker se nudi mladini
še v poznejših letih, ko je že god-
na za samostojno izbiro bodočega
poklica, prilika, da se posveti vsa-
kršnim študijam humanističnega ali
tehničnega značaja. V dokaz za to
zanimanje v naši deželi so soglasno
sprejeti sklepi mestnih občinskih za-
stopov v Ljubljani, v Kranju in v
Novem mestu, ki so že pred letom
prosilili za ustanovitev, oz. preosnovo
obstoječih gimnazij v novo organi-
zirane realne gimnazije. Pa tudi vobče
prodira v naših stanovih želja po taki
reformi. In ko je »Društvo inženirjev
v Ljubljani« povabilo zastopnike 17
ljubljskih stanovskih organizacij k
skupnemu posvetovanju, kako da bi
se tudi na Kranjskem in posebe v
Ljubljani osnovali taki reformni za-
vodi, so zastopniki podpisanih dru-
štev na tozadevnem sestanku dne
16. februarja t. l. ob 10. uri dopoldne
v mestni zbornici ljubljanski, sogla-
sno sklenili sledečo resolucijo: »Vi-
soka c. kr. deželna vlada se naproša,
čim preje vse potrebno ukreniti, da
se prične z organiziranjem reform-
nih srednjih šol tipa A že s pričet-
kom šolskega leta 1913/14.« Ko si to-
rej usojamo predložiti to resolucijo,
udano prosimo, da bi visoka c. kr.
vlada blagoizvolila se ozirati nanjo.
Deželni predsednik je sprejel odpo-
slano deputacijo dne 22. t. m. in jo
zagotovil, da se za reformne zavode
zanimata tudi c. kr. deželna vlada ter
da pride ta točka v prav kratkem
času na dnevni red deželnega šolskega
sveta.

»Veda«. Štev. 1. prinaša sledečo
vsebino: Fr. Ilesič: Slovensko-
hrvatske meje pred 100 leti. — Dr.

Bogumil Vošnjak: Bulgari o svoji
bodočnosti. — Dr. Albert Bazala:
Problem ličnosti. — Dr. Zd. Tobol-
ka: Vseslovanstvo. — Ivan Moho-
rič: Razvoj kreditnega zadrugiš-
tva. — Dr. Iv. Prijatelj: Gradivo.
Ustanovitve Bleiweisovih »Novic«. —
Pregledi in referati. — »Vedo« izda-
ja sedaj konzorcij. Iz navedenega
obsega je razvidno, kako tepo revijo
imamo. Naj bi si vsak slovenski in-
teligent smatral za dolžnost, da je na-
njo naročen. — Naročnina 8 kron je
tako nizka — da tudi drugod za ta
denar ne dobimo kaj boljšega.

Iz davčne službe. Prestavljen je
davčni oficijal Anton Dolenc iz Se-
nožeč v Kranj. — Vpokojen je davčni
nadoskrbnik Franc Auman v Novem
mestu.

Finančna straža. Finančna re-
spicijenta Anton Puc in Fran Golob
sta dobila naslov višjega respicijen-
ta; finančni nadpazniki Ivan Papež
Anton Česen, Josip Zemljak in Fer-
dinand Kobal pa naslov respicijenta;
definitivno je nastavljen paznik Al.
Kobe; prestavljena pa sta nadpaznik
Vinko Perpar iz Zatičine v Krško in
paznik Ludvik Osterc obratno.

Izseljavalen agent. Rudar Franc
Pogljajen iz Smartnega pri Litiji je že
dalj časa nabiral v Trbovljah, Hrast-
niku in Zagorju ob Savi rudarje, ka-
tere je silil, naj gredo v neki premo-
gokop na Nemškem. Pri tem nabi-
ranju je imel tudi več pomočnikov.
In res! V kratkem času je odpove-
dalo v Trbovljah svojo službo se-
demdeset rudarjev, ki so se napotili
v Ljubljano, kjer jih je čakal Pogla-
jen. Ta jih je spremil do meje in jih
tam izročil nekemu zastopniku nem-
ških rudnikov. Pogljajen se je nato
vrnil nazaj, da bi pridobil še več de-
lavnih moči za nemške rudnike. Pra-
vil je, da mora nabrati še čez 600
delavcev. Ker pa je odšlo iz premo-
gokopov v Trbovljah, Hrastniku in
Zagorju že veliko število delavcev, in
ker se je Pogljajen ljudem lagal in jih
izvabljal s seboj v Nemčijo pod napa-
čno pretvezo, da je tam najmanjši
zaslužek 6 do 7 mark dnevno, se je
napravila proti njemu ovadba.

Iz Bača na Notranjskem. Kakor
je že »Dan« poročal, se je užgala
dne 16. t. m. parna žaga in mlin g.
Franca Urbančiča na Baču. Gasilno
društvo iz Knežaka, ki se iz njega
noričujejo tukajšnji »gospodje« v
»Slovenec«, da je zmrznilo, je bilo
tako na licu mesta, omejilo ogenj in
obvarovalo, da ni bil stroj do-
cela uničen, ter da se požar ni dalje
razširil. Vsled velikega mraza in
burje je bilo gašenje zelo otežkoče-
no in so morali gasilci konečno vo-
do donesati v skafih. Škoda je pre-
cej velika in ne bo pokrita z zava-
rovalnino. Od krščanskih »gospo-
dov« toli psovano »liberalno« gasil-
no društvo je pri tem požaru prvi-
krat stopilo v akcijo in slučaj je ho-
tel, da se je to zgodilo pri klerikal-
cu. Prst božji? Zastonj pa smo se
ozirali po znanih prijateljih Urban-
čičevih, ki bi mu prihitieli na pomoč.
Ni jih bilo! Segavi ljudje pa pravijo,
da tudi ti možakarji prav radi gasi-
jo, toda ne ognja, ampak svojo ved-
no suha grla. — samo da ni treba
ničesar plačati. Za nekatere ljudi bi
bil pač že čas, da se jim enkrat od-
prejo oči. Gasilno društvo pa je ob
tej priliki dejansko pokazalo, da ne
pozna strankarstva, ampak da ga
vodi edino ljubezen do bližnjega,
dasiravno ni dobilo nikake podpore
od dež. odbora. Je pač boljše, da
gredo naši denarji drugam, kakor
da se obrnejo občini v korist! Pa
saj pravijo, da je klerikalca toliko
sram, kolikor je volka strah. Vrlim

in neustrasem gasilec pa čast!
Le tako naprej!

Dvojen samomor. Pred kratkim
so našli ljudje na tirolsko-korški
meji trupli nekega moža in neke že-
ne. Kakor se je sedaj dognalo, sta
umrli urednik Artur Hahn iz Mona-
kovega in njegova žena. Hahn je bil
glasbeni referent v Monakovem.
Najbrže gre tu za dvojen samomor.

Drobiž iz Stajerske. V Dobro-
vi pri Ormožu si je dal izkopati
posestnik Andrej Kovačič nov stu-
denec. Delo je vodil neki Gene, ki je
prepusil vso nadaljno vodstvo svoje-
mu 16letnemu sinu — le ta se je spu-
stil v sredo v vodnjak, ki je bil že
27 m globoko izkopen, koder ga je
zadušilo. Potegnili so ga mrtvega iz
rova. — V Leskovcu pri Sl. Bi-
strici je zgorelo dvoletno dete pose-
stnika Soršak, ker je prišlo preblizu
peči. — Konjiški okr. glav. v.
pl. Lehmann je imenovan namest-
svetnikom v Gradcu. — V Gra-
decu prepeljejo te dni morilca Kienreicha,
ki je pred meseci umoril meštarka
Mörtha s tem, da ga je od zadaj
ustrelil. Sedaj so našli tudi pogrešani
samosreke. — V Središču je umrl
bisernik, župnik Matija Šinko v 84.
letu starosti. V Rušah pri Mariboru
so dne 20. t. m. zmagali v vseh
treh razredih Slovenci. — V Sv.
Benediktu v Slov. Goricah se je
z octovo kislino zastupil prevzitar
A. Kraner; bil je že 80 let star. —
Isto t. m. so nabrali za sirote padlih
bolgarskih vojakov 106 Kl Darovali
so večinoma malčki, zaostali pa tudi
niso odrasli. Posnemajte! — V Ma-
riboru je ukradel neznanec neki
dama, ko je kupovala v jedni tukaj-
šnji veletrgovini, iz ročne torbice
denarnico, v kateri je imela do 300 K
denarja. — V Hočah pri Mariboru
je povozil nek divjak-avtomobilist
delavca Petrina. Petrin je par ur nato
umrl. Take nesreče so tu in okoli na
dnevem redu. — Mariborski
drž. most je unikum te vrste. Se-
daj že petič predelujejo do in odvo-
ze na desnem bregu.

Koliko dobi pedel plače. Vsaka
univerza ima svojega pedela (hišni-
ka-portirja), ki dobiva od študentov
»napitnino« za pisma, in za ob raz-
nih prilikah darove, n. pr. pri rigo-
rozah etc. Izkazalo se je te dni, da
dobi pedel na dunajski univerzi let-
no 15.000 kron — torej je plačan bo-
lje, ko profesorji.

Novo zdravilo proti tuberkulo-
zi. Iznajditelj novega zdravila proti
tuberkulozi dr. Franc Friedmann iz
Berlina, je te dni odpotoval v Ame-
riko, ker ga je tja poklical neki več-
kratni milijonar. Ta ima namreč si-
na, ki je bolan za jetiko. Milijonar je
obljubil dr. Friedmannu, da mu da
kot honorar en milijon dolarjev, ako
ozdravi njegovega sina. Pravijo, da
imajo zdravila dr. Friedmanna velik
učinek.

Samomor ali umor? Kakor je
»Dan« že poročal, je streljal te dni
na Marjahilferci na Dunaju stanujo-
či inženir Ivan Bittner na svojo go-
spodnjo gospo Röderjevo, katere pa
ni zadel. Bittner si je pogl nato
sam kroglo v glavo. K tej notici se
še poroča: Bittner je hotel svojo
ljubico, 17 let starejšo gospo Röder-
jevo ustreliti. Ko je ni zadel, je v na-
padu blaznosti vstrelil samega sebe.
Predvčerašnja obdukcija pa je dogn-
nala, da je bil strel na Bittnerja iz-
prožen v oddaljenosti 25 centime-
trov, kar je zelo obtežujoč fakt za
gospo Röderjevo. Preiskava je dogn-
nala, da je bil inženir Bittner vstre-
ljen. Vse okoliščine pritrjujejo proti
Röderjevi. Sumi se, da je inženir
Bittner, 17 let starejši ljubici povedal,
da je ne mara več, na kar je gospa

LJUBOSLAV ZELENIN:

Gorska idila.

Živahna je bila polna otroške
naivnosti z nekoliko porednim na-
smehom na rožnatih ustnicah.

Ni bila meščanka, iz visokih
gora je bila moja ljubica, priprosta
in nič razkošnega ni bilo na njej. V
presti naravi je živela, z naravo je
soglašala njeno življenje... Na str-
mih skalah je pričakovala zarana
solnčnega vzhoda in prepevala, da
se je razleglo daleč v goro in od-
mevalo od sivih, divjih pečin. In ko
se je bližalo solnce zatonu, tedaj si
je pripela za pas šopek planinskih
cvetlic ter odhitela vesela domov.

Otrok planin je bila ljubica mo-
ja, otrok narave...

Zgodilo se je pa, da je morala
zapustiti svoj dom in iti med svet.
Oče ji je namreč povedal nekega
dne, da je pisal stric iz mesta ponjo,
naj pride k njemu, da se bo v mestu
lahko kaj izučila.

Očetov nasvet se je zdel poniž-
ni deklici ukaz in zato je vanj brez
ugovora privolila. In ko so nekega
dne zarana gnali pastirji svoje črede
v gore, je stopala ona v spremstvu
svoje dobre mame po strmi gorski
poti, ki se je vila v dolino.

Zalostno se je poslavljala od
solčnih planin, kjer je živela svoje
brezskrbno mladost, žalost ji je na-
pčnila srce, ko je zaslišala vriskanje
veselih pastirjev in petje pastiric,
svojih dosedanjih tovarišic, s kateri-
mi je tako prijetno preživela svoja
mladostna leta. Tudi ona bi rada še
enkrat zavriskala v zadnji pozdrav;
a ni mogla. Solze so ji porosile ru-
deča lica, prijala je za roko svoje
mame in zahtela.

»Ne jokaj Gizela, saj se zopet
povrneš, tolažila jo je dobra mami-
ca, ko je videla njeno bolelost; ob enem
je tudi ona občutila nekaj, kar čuti
nežno, ljubeče materinsko srce ob
pogledu na svojega otroka, v kate-
rega očesu se lesketajo solze ža-
losti.

Milo ji je gledala hčerka v ob-
raz, ji stisnila roko še tesneje k sebi
in s prošečim glasom ji je že hotela
reči: »Mamica, vrni se nazaj! To-
da ni se upala izpregovoriti teh be-
sed. Čutila je, da bi žalila svojo ljubo
mamico, ako bi storila kaj proti njeni
želji.

»Ali bo tudi v mestu tako lepo
kakor je tukaj, mamica?«

In pokazala je z roko proti viso-
kim vrhovom, na katere so se vsi-
pali prvi žarki vzhajajočega solnca.

»Ne bo se ti slabo godilo, otrok
moj. Privadila se boš in ko se kaj

izučiš, boš prišla zopet nazaj, ali pa
boš šla, kamor te bo veselilo.

»Da, da, mamica, domov pri-
dem kakor hitro mi dovolite; kajti
težko, da bom zadovoljna v mestu.
Naš pastir France mi je namreč pri-
povedoval pred par dnevi, kako pu-
sto je tam. Rekel mi je, da so tam
čisto drugačni ljudje kakor tukaj.«

»Ne poslušaj Franceta, kaj on ve
o tem.«

»Kaj ne bi vedel, saj je bil tudi
on že v mestu.«

»Kdaj?«
»Ali ne veš, da je obiskoval že
šolo. Čudila sem se mu, ko mi je to
pravil in gotovo bi mu ne verjela,
ako bi se sama v tem ne bila prepri-
čala. Govoril je namreč nekega dne
tako, da bi ga skoro ne umela. Tako
lepe so bile njegove besede, čisto
drugačne od drugih pastirjev, ki pa-
sejo tu naokrog...«

Se bi govorili dalje o tem; a
prišli sta že do glavne ceste, po ka-
teri je ravno pridrdral voz in na
njem voznik Tomaž.

»Kam pa tako zgodaj,« je zavpil
voznik in ustavil konja.

»V mesto sva se namenili. Kam
pa vi, oče Tomaž?«

»Tudi v mesto. Prodati hočem
nekoliko sira in surovega masla in se
preskrbeti z živežem. Srečali smo
se torej kakor nalašč. Kar gori sto-
pite, bodele vsaj prej tam.«

Težko je bilo hčerki in nekako
čuden se ji je zdel današnji dan. In ko
se je ozrla nazaj, tedaj je zagledala
celo planino v solncu in slišala je gla-
sen odmev pastirskega roga in vri-
skanja veselih pastirjev. Nato pa je
voz naenkrat zavil za hrib in planine
so se skrile njenim očem.

Preteklo je par let.

Pastir France je sedel nekega
vročega dne na visoki skali vrh gore
in si rezal piščalko iz sočnatega vr-
bovja, ki ga je prinesel iz doline. Ni
še končal, kar ga nekdo nalahno po-
tiplje po rami.

»France, ali si še vedno vesel?«

Prestrašil se je nekoliko in se
ozrl.

»Kaj ti si tukaj, Gizela? Kdaj si
pa prišla? Saj so vendar govorili, da
se ne vrneš več.«

In segel je prijateljsko v roko
mladi deklici, svoji prijateljici že iz
prejšnjih let.

»Kdo ti je to rekel?«

»Tvoja mati mi je pravila vče-
ra, da ostaneš v mestu.«

»Pojdi, pojdi! Najbrž se je šali-
la. In ti si ji verjel?«

»Gotovo. Kdo bi pa ne verjel?«

»France, ali me nisi poznal
prej?«

»Da, poznal sem te; toda mislil
sem si, da si se v mestu izpremenila.

Saj so celo govorili, da se misliš tam
poročiti.«

»Ah, kako napačno me sodijo
ljudje! Jaz naj bi se tam poročila?«
Ne, nikdar ne. Tu v planinah je moj
dom, moje življenje, France, me ra-
zumeš? Le poglej tja dol v dolino,
kak razgled! Poglej tja v one gozdo-
ve, kako lepo zelenijo in se leske-
čejo od solnčnih žarkov! Pomlad je
tukaj, dragi France, pomlad in ve-
selje, ki ga čutim v dno duše. A tam
je ni te pomladi in tega veselja. Za-
lost leži nad pustim zidovjem, ki de-
la človeka otožnega in zaspanega.«

»Torej ti ni ugajalo v mestu. Kaj
pa ljudje? Ali si kaj občevala z nji-
mi?«

»Tudi ljudje mi ne ugajajo. Ži-
vijo sicer lepo med seboj; toda za-
me niso. Vedno sem mrzila njih dru-
žbo in se jih izogibala.«

»Gizela, ali se še spominjaš mo-
jih besed, predno si odšla?«

»Da še si jih spominjal in tudi
zgodilo se je vse tako, kakor si mi
takrat govoril. Živela sem sama za-
se. In včasih sem, zapuščen od ce-
lega sveta, hitela ven na polje, v
prosto pisano polje in se zjokala. In
ko sem se večkrat ozrla proti našim
planinam, se mi je zazdelo, da je ta
lepota zame izgubljena in vnovič
sem zjokala. Žive duše nisem ime-
la, ki bi me umela in kateri bi mogla
potožiti svoje gorje. Vsakdo se je

Novo došla v kavarni „Central“

od 9 ure naprej. — Vstopnina prosta.

Kavarna je celo noč odprta.

Za mnogobrojni obisk vljudno prosil

Stefan Miholič.

damska tamburaška kapela „Graničar“

koncertuje od danes naprej vsaki dan

svojega nezvestega ljubimca vstrelila. Lujiza Röderjevo so aretirali in izročili deželnemu sodišču.

Na noben način se ne da ovreči dejstvo, da je edina Kolinska kavna primes tisti kavni pridelatek, ki zdrži v sebi obe glavni lastnosti, ki jih zahtevamo od vsakega blaga, ki ga kupimo. 1. Je Kolinska kavna primes najzvrstnejše blago te vrste, kar vedo že vse naše gospodinjice, in 2. Je Kolinska kavna primes edino pristno domače blago te vrste, napravljena v edini jugoslovanski tovarni kavne primesi v Ljubljani, kar je istotako vsem našim gospodinjicam znano. In nato se je Kolinska kavna primes pri njih tako vdomačila in se jim je tako priljubila, da ne marajo nobene druge. — Opozorjamo, da je treba pri nakupovanju strogo paziti na varstveno znamko »Sokol«, ki jamči, da zavitek vsebuje res pristno domačo in izvrstno Kolinsko kavno primes.

Ljubljana.

— Štrajk na deželni trgovski soli. Veliko je poklicanih, a malo izvoljenih. Kako resnične so te besede svetega pisma, se je pokazalo pretečeni teden na slovenski trgovski šoli v Ljubljani. Na to šolo je poklican poleg drugih kapacitet tudi prof. Verbič. Nastopa tako arogantno, da je pri njegovi uri raje zapustil celi drugi letnik svoj razred ter se šel izprehajati, nego bi poslušal njegove šikanije. In tako je predaval gospod učitelj v prazni dvorani golim stenam. Učenci so s tem hoteli pokazati, da ni vse v redu. Ko pa so se vrnili drugo uro v šolo, se jim je diktiral karcen, nekaterim celo po 8 ur. Menda dijaki niso stavalji brez vzroka.

— Vrsta porotnih razprav v Ljubljani: Dne 24. februarja Evgen Kus, kontoarist iz Celja, poneverba; Jajhen Janez, delavec iz Sneberjev, uboj; 25. februarja Marija Žičkar, pristojna v Anže na Štajerskem, dekla, detomor; Polensek Jakob iz Medvod, posestnik v Drenovcu, uboj; dne 26. februarja Val. Turk, berač na Vrhniki, posilna nečistost; Matevž Potočnik, čevljar v Predtrgu, posilna nečistost itd.; 27. februarja Ignacij Bučar, delavec v Smartnem pri Litiji, uboj; Franc Jemc, posestnik v Trzinu, težke telesne poškodbe. — 28. februarja in 1. marca Anton Zorman iz Hrenovice, delavec in Franc Pišek od Sv. Križa pri Vipavi, delavec brez stalnega bivališča, rop in tatvina. — 3. marca Peter Dernovšek, trgovski pomočnik iz Zagorja, tatvina; Alojzij Metelko iz Reke pri Krškem, premogar v Trbovljah, uboj. — 4. marca Franc Starman, posestnika sin na Trati, uboj; Janez Gerbec, dninar iz Jablanice, tatvina. — 5. marca Franc Bernik, posestnika sin pri Sv. Barbari

smejal moji otročji naivnosti. Začetka sem bila jezna; a pozneje sem se je pomirila. Spoznala sem, da je moj dom planina in moje življenje narava in zato sem trpela...

»Ali boš vstrajala pri tem, Gizela?«
»France, razumeš to življenje narave?«
»Da, razumem.«
»Torej si ti prvi, ki mi tako govori.«

»Gizela, ali si ne boš premislila?«
»Tega mi nisi ti govoril, France. Jaz sem te sodela drugače.«

»Da, jaz sem ti to govoril. Gizela, ali me še ljubiš?«

Molčala je in ni odgovorila. Le njene črne oči so žarele kakor ogenj in zle nekako očitajoče v pastirjev obraz.

»Gizela, ostaneš moja ljubica?«
In objel je krog pasu vitko telo, jo pritisnil k sebi in njune ustnice so se strnile v dolg poljub...

Da, France, tvoja ljubica sem.

Sonce se je skrilo za velike, črne oblake in močan veter je potegnil čez strme vrhove. Pastirji so gonili črede v svoje pristave, hoteč uiti hudi nevihti ob pravem času. Tudi France je gnil svoje ovce proti domu. Vesel je bil današnjega dne, vriskal je in pel, da je odmevalo daleč v strine, skalnate puščave.

»Moja ljubica je hči planin.

Njen ljubček...«

Zabliskalo je in zagrmelo, da je bobnelo skalovje, kakor bi se hotelo zrušiti, nato pa se je vsula huda ploha.

težka teselna poškodba in Fran Hrovatovič, kleparski vajenec v St. Vidu nad Ljubljano, ponareja kovanega denarja. — Dne 6. marca dve tiskovni pravdi proti Mihi Moškercu. In najbrže se bo še razpravljalo dne 7. marca o dveh slučajih namreč zažig in tatvina iz navade. — Predsednikom porotnih razprav so dočleni gg. dvorni svetnik Pajk in nadsvetnik Kavčnik, pl. Kočvar in Vederjak.

— Iz gledališke pisarne. Jutri v torek (par) se prvič na slovenskem odru uprizori Jacobyjeva dramska noviteta »Greh iz mladosti«, ki na gledališki efektin način izlikava razdor v rodovini, povzročen po grehu iz mladosti. V znano spretni režiji g. Skrbniška vestno naštudirana igra, ki se ponaša z efektnostjo Sudermanovih dram, nudi nositeljici glavne vloge najhvaležnejšo priliko, razvijati vse svoje igralske zmožnosti in se izkazati kot mislečo umetniško stvariteljico. Glavno vlogo igra gospa Avg. Danilova, po občem priznanju najdovršenejša interpretinja psihološko kompliciranih ženskih karakternih vlog. Med odmorji koncert celotnega orkestra »Slovenske filharmonije«. — V sredo se izven vsakršnega abonementa kot kronska predstava zadnjic v sezoni uprizori velezbavna Offenbachova opera »Orpheus v podzemlju«.

— Ali ni to prepovedano? Na Miklošičevi cesti otepa neki uslužbenec vsako jutro podnožne slame kar na hodniku pred Kleinmayrovro hišo, da se vale oblaki prahu ljudem pod nos in na obleko. Ako služkinja odnese cunjko skozi okno na cesto in jo vidi okoli postave, takoj je ovadba, kar je tudi prav. Čudno se nam pa zdi, da na tako prometni cesti kakor Miklošičeva, ne zapazi tega redar, dasitudi se to godi dan na dan, odkar menda stoji ta hiša. Pa menda vendar še ne velja za Nemce drugi predpisi glede higijene kakor za Slovence!

— Zgradba kanalov - zbiralnikov vključ v zimskega časa in mrazu razmeroma naglo napreduje. Z delom je pričela tvrdka. Rella & nečak začetkom decembra pr. l. in sicer pri šentpeterskem mostu na obeh nabrežjih. Kakor znano, imata biti kanala dodelana v 250 delavnih dneh. Na desnem bregu je kanal dovršen do Romove hiše, na levem pa do hiše Levčevih dedičev. Ko bosta ta dva glavna kanala dodelana, sledi napeljava hišnih kanalov vanja.

— Spopad med vajenci. Predvčeršnjim je okoli dvanaest ure prišlo do hudega spopada med vajenci pri Vrtačniku. Vajenec Viktor Steh se je za neko malenkost tako razjezil, da je začel preklinjati in razbijati poleg tega pa še pretepati svojega sovajenca. Moral je priti policaj, ker ga mojster sam ni mogel ukrotiti. Ta vajenec je že večkrat grozil z nožem in samokresom. Za sedaj so mu vse to pobrali, da se bo izpametoval.

— Razstava originalov za umetniško loterijo je bila otvorjena včeraj ob 10. uri dopoldne. K otvoritvi se je zbralo mnogo dam in gospodov med njimi g. županja dr. Franja Tavčarjeva z narodnimi damami. Na razstavi se vidijo lepi dobutki, mnogi med njimi bodo v kras marsikateri sobi. Včeraj je razstavo obiskalo mnogo ljudi — razstava je vse dni zastoj odprta in je želeli, da si jo vsi ogledajo. Na ta način bodo videli, kako lepe slike bodo dobili oni srečni, ki bodo izžrebani.

Izvirna brzojavna poročila našega londonskega poročevalca.

Iz zanesljivega vira se poroča, da so se izvršile v Avstriji zadnje čase velike izpremembe. Vsi cenzorji so dobili od zgoraj migljaj, da morajo pustiti listom glede Srbije po-

polno svobodo, naj pišejo kolikor mogoče srbofilsko — nasprotno, naj konfiscirajo vse, kar bi se pisalo proti Srbiji. Avstrija je namreč zaradi denarja v velikih zadregah, posojila ne more dobiti, domačega blaga pa tudi ne more nikamor prodati, ker si je zaprla Balkan. Zato so dobili sodniki nalogo, da nemudoma izpuste vse one, ki so klicali »Zivela Srbija« in da se ustavijo vse preiskave, ki so v teku zaradi veleizdajstva. Policija je dobila povelje, da mora ploskati, ako kdo po ulici vpije »Zivela Srbija« v doglednem času bodo najeti posebni ljudje, ki bodo z glasnimi klici dokazali, da je Avstrija prijateljica Srbije. Na tej podlagi se hoče doseči novo prijateljstvo, vsled katerega bo nemškimi fabrikantom odprt balkanski trg. Nemški dunajski policisti, ki so topli jugoslovanske dijake — dobe strog ukor — nemški časopisi, ki so sramotili srbski narod, morajo dati primerno zadoščenje. Prochazka gre za večne čase v pokoj — vse konfiskacije zaradi Prochazke se razveljavijo in se listom povrnejo stroški, ki so jih vsled tega imeli. Čuval ne bo smel niti za 24 ur več v Zagreb. »Hrv. Denik« mora prekljcati vse laži — N. Fr. Presse dobi novo svoto — da bo pisala v srbskem smislu. Ta vest vzbuja v Londonu mnogo zanimanja.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

RUSKI MINISTRSKI PREDSEDNIK O POLOŽAJU.

Petrograd, 23. februarja. Ministrski predsednik Kokovcev je sprejel zastopnike c. kr. brzojavnega dopisnega urada, katerim je izrazil svojo zadovoljnost nad soglasjem uradnega časopisja Rusije in Avstrije in dal je izraza živi želji, da se današnja situacija kmalu razjasni s popolnim sporazumom velesil v vseh grozečih balkanskih vprašanjih.

OBLEGANJE SKADRA.

Dunaj, 23. februarja. Oblegovalci Taraboša so vedno v akciji. Minulo noč so se Srbi popolnoma približali Brdici, ker je pa bila tema, niso mogli napad na Taraboš. Toda v najkrajšem času se izvrši napad na Skader in Taraboš. Srbski general Bojanović je odpoval pred Skader kjer prevzame vrhovno poveljstvo nad zedinjeno armado srbsko-črnogorsko.

PRIPRAVE PRED DRINOPOLJEM.

Belgrad, 23. februarja. Vsaki dan devažajo pred Drinopolje najtežje srbske oblegovalne topove. Ko bodo vsi topovi postavljeni, napade se Drinopolje, kar pa še ni v najkrajšem času pričakovati.

POLOŽAJ NA GALIPOLJU.

Berlin, 23. februarja. Položaj na Galipolju je nespremenjen. Turki so prepričani, da sedanja vlada ne dobi boljših pogojev za mir, kot prejšnja vlada. To bi bilo pa tudi zaključek Šeiket Mahmudovega kabineta. Vrše se tajni sestanki liberalnih krogov.

POSREDOVANJE VELESIL.

Sofija, 23. februarja. Predlog velesil glede spora med Rumunijo in Bolgarijo bo podan jutri.

TURKI IN ALBANSKI NAD BITOLJ.

Carigrad, 23. februarja. Tu se širijo vesti, da jo maha Džavid paša z Albanci proti Bitolju, da ga iztrga Srbom.

DEMENTI.

Dunaj, 23. februarja. Vesti, da se vrše med Avstrijo in Rusijo direktna pogajanja radi Albanskih meja, so neresnične. Posebno dejstvo, da se poslaniška konferenca ni pečala z Albanskim vprašanjem ne opravičuje zgornje domnevanje, ker se bo konferenca pač pri prihodnji seji pečala z njim.

RUMUNI VEDNO NESRAMNEJŠI.

Budimpešta, 23. februarja. Pod vodstvom vseučiliškega profesorja Gjura Murna prišla je sem deputacija rumunsko-macedonskega odbora in zaprosila avdienco pri ministrskem predsedniku. Naloga one deputacije je, pridobiti vodilne kroge Avstro-Ogrske in Italije za željo odbora, po

kateri naj se Macedonija, kjer je nekaj rumunskega, turškega in židovskega prebivalstva (na cigane so pa pozabili!) ne razdeli med balkanske zaveznike, temveč naj postane neodvisna pod protektoratom kakšne velesile, ali pa da se z zadoščenjem avtonomijo anektira Albaniji.

GOVOR SAN GIULIANA.

Rim, 23. februarja. Minister San Giuliana govor v komori o zunanji politiki izjava sledeče: Delovanje evropske diplomacije je bilo od mnogih govornikov kritizirano. Toda: četu evropska diplomacija ne more nadomestiti velike odločujoče sile historije, vendar je ravno ta isti diplomaciji se posrečilo kljub tako kompliciranim in križujočim se interesom obvarovati evropski mir. Že 43 let ni prišlo med evropskimi velesilami do vojke. In ako more diplomacija k onemu rezultatu prišteti še mirno rešitev balkanske krize in mirno izjednačenje interesov velesil, ki so več ali manj dotaknene, tedaj bo tudi to velika zasluga. Ta naloga bo olajšana s tem, ker imajo vse vlade in vsi narodi veliko poznanje svoje odgovornosti, da se vsled neznanih vzrokov ne sme dovoliti, da se vname vojna in strašni konflikt. Naš intimni sporazum z Avstrijo ter prisrčni odnosi z Rusijo gotovo dopomore prinesiti zadovoljivo nereditev. Tudi formula teritorialnega statusa quo je predmet kritiki. Toda ne sme se pozabiti, da je dolgo vladanje te formule imelo za rezultat, da se je izguba evropskih provinc Turčije zavlačevala od dne do dne, dokler niso balkanski narodi dozoreli oprijeti svojo dedščino in to je omogočilo formulo: Balkan balkanskim narodom, ki še najbolj odgovarja vsem interesom evropskega mira. Treba je, da se ona razrešitev pravilno čim preje oživljuje, da se osigura mir na Balkanu in Evropi. Ta rezultat se da doseči s teritorialno razdelitvijo balkanskega celotaka. Vsaka država pa bo morala se odločiti delom svojih zahtev — ker interesi se križajo in vsem se ne more v popolnem obsegu ugoditi.

MIR NA OBZORJU?

Sofija, 23. februarja. Poroča se, da je angleška vlada se obrnila na bolgarsko vlado, da si je slednja naznanila pogoje za mirovna pogajanja.

REVOLUCIJA V MEKSIKI.

Meksiko, 23. februarja. Bivši predsednik Madeira je bil danes ustreljen. Novi predsednik potrjuje vest.

TURČIJA IN TUJE BLAGO.

Carigrad, 23. februarja. Vsled v provincijah zapričete rekvizicije blaga, ki je last tujih podanikov, so se poslaniki obrnili na turško vlado, kjer zahtevajo, da naj se rekvizicijski ski zakon, v kolikor se ta tiče tujega blaga izjava le v prisotnosti konzulnega odposlanika ali po konzulnem dovoljenju in sicer pod pogojem, da vlada plača takoj blago v gotovini.

TURŠKE »IZGUBE«.

Carigrad, 23. februarja. Po turškem uradnem poročilu so imeli Turki celi čas svojega novega vojskovodja na Galipolju 1500 mrtvih in okolo 500 ranjenih. Nekaj ranjenih je pa v dobri oskrbi v Galipolju. Turki radeči polumesec je dal za oskrbo ranjencev 15.000 funtov.

ITALIJA IN TURČIJA.

Carigrad, 23. februarja. Italijanski poslanik je dospel sam z instrukcijami za obravnavanje glede arhipelskih otokov. Najbrže se zelo pogajanje tiče otoka Roda.

VELIKI VEZIR SE ZAHVALJUJE.

Carigrad, 23. februarja. Veliki vezir je poslal na inozemske kolonije v Drinopolje depešo v kateri se zahvaljuje za srčnost, katero so izkazali s tem, da niso opustili mesta, temveč sprejeli raje neutralno zono za svoje prebivanje, kar je na prebivalstvo Drinopolja napravilo najboljše utis in vnelo pogum.

TUJCI V DRINOPOLJU.

Carigrad, 23. februarja. Sukri paša je podal konzulom odlok vlade, da s tujcem dovoli oditi v Karagoš kot nevtralnemu zonu.

BOLGARIJA NI S TEM ZADOVOLJNA.

Sofija, 23. februarja. Z odlokom, s katerim je tujcem odkazuje kot

nevtralna zona Karagoš bolgarska vlada ni zadovoljna ter izjavlja, da stoji na stališču, ki ga je preje imela tudi turška vlada, po katerem bi smeli tujci oditi z dovoljenjem po veljavnosti iz mesta, kar bi bilo tudi človekopoljubnejše, ker bi bili tako obvarovani pred epidimijami.

BOLGARSKO-RUMUNSKI SPOR.

Sofija, 23. februarja. Zastopniki velesil so danes posamezno napravili pri ministrskem predsedniku in ministru zunanjih zadev Gešovu demarče, opominjajoč vlado, da naj sprejme posredovanje vseh šestih velesil. Gešov je odgovoril, da v tem oziru ni še nikakega sklepa ter da poda nasvet ministrskemu svetu, ki odloči, nakar bo tudi on podal odgovor.

POROČILA Z BOJIŠČA.

Carigrad, 23. februarja. Obstre-ljevanje Drinopolja se nadaljuje. Na vzhodni fronti je prišlo do arteljskega boja. Pri Bulajru je položaj neizpremenjen; istotako pri Čatal-dži.

IZPOD SKADRA.

Cetinje, 23. februarja. Proti vsem, ki trdijo, da so Srbi in Črnogorci doživeli pred Skadrom poraz se uradno proglašja, da so te vesti izmišljene. Premišljujejo in zato počasnejše operacije še niso nikako utemeljene govoriti o porazu. Obeganje se uspešno nadaljuje.

TURŠKO POSOJLO.

Carigrad, 23. februarja. Turški državni listi v znesku milijon funtov so bili odposlani v Indijo v svrhu razpečavanja med odnotne Mohamedance. Član mornariškega društva se je odpeljal v Bombay, da napravi za državne liste propagando.

BORA V TRSTU.

Trst, 23. februarja. Včeraj cell dan trajajoča hora je bila tako silna da je mnogo ljudi zadobilo občutnih poškodb. Tudi parniki so bili v pristanišču zelo poškodovani. Obrežna parobrodna služba se ni mogla vršiti. Tudi telefonska centrala ni mogla poslovati, ker je bilo okolo 400 žic pretrganih.

Krivoprisežniki ...?

V marenberškem okraju živí kmet, trden gospodar, ki do pred kratkim ni vedel, kaj da so advokati, sodnija in druge take sladkosti človeškega stanu, ki pa so seveda sladke samo n jedino le toliko časa, dokler človek nima nič opraviti z njimi. Temu kmetu je ime

Alojzij Rebernik, po domače Narat.

Pred meseci je prišel k njemu neki sosed, zadolžen kajžar, na katerega posestvu je bilo že takrat polovico več dolga, kot je bila vsa njegova slamnata ropotija vredna tedaj, ko je bilo že vse skupaj novo. Tudi kajžarju se je hotelo novega posojila 500 gld., za katere bi mu naj bil porok jamnški Rebernik. Ker pa je Rebernik dobro vedei, kako je z kajžarjem,

mu ni hotel zadolžnega pišma podpisati

in prosilec je moral oditi, ne da bi bil le najmanjše opravil. Kadar in koder pa je naletel na Rebernika, vselej in povsod ga je pestil in nadlegoval, da bi mu vendarle storil to uslugo čes: »Mojla hčerke se omoži in dati ji moram vendar nekaj malega dote. Rebernik pa je ostal neizproslen. Prosilec se je obrnil na to do tehanta, čes, on mu naj pomaga. Ta se ni pustil dvakrat prigovarjati in prijel sam Rebernika

ter ga končno spravil tako daleč, da je ta privolil, podpisati zadolžno pišmo za 500 gld (danes 1000 K). Na dan, ko se je moral vročiti zadolžnico, so poklicali Rebernika, da naj pride podpisati. Navzoči so bili kot nadaljne priče tehant, njemu podrejeni mašnik ter klerikalni priganjač — voditelj klerikalnega, falitnega konzumnega društva v Ribnici. Rebernik je smel poslušati, kaj da se mu boja bere in

podpisati zadolžnico.

Par mesecev pozneje, ko bi se bila morala stvar urediti, dobi Rebernik kar namah obvestilo, da mora izplačati svoto zadolžnice, a ne morada 500 gld (1000 K) pač pa celo majhno premoženje, v znesku 7500 kron. Da Rebernik ravno ni naredil

